

Vznikne niekedy európska federácia?

Nikto to nevie – ale prvý raz po desaťročiach je to vážna politická otázka, nie akademická. A ak federácia vznikne, skôr po vrstvách než veľkým treskom.

Ešte pred pár rokmi bola „európska federácia“ slovo pre semináre politológie. Dnes o nej hovoria prezidenti, vlády proti nej vydávajú vyhlásenia a susedné Česko ňou žije od chvíle, keď ju prezident Pavel označil za takmer nevyhnutnú. Čo sa zmenilo?

Tri tlaky, ktoré otázku otvorili

Prvý je vojna. Otázka „ubráni sa Európa sama?“ má dnes neprijemne konkrétnu odpoveď: zdrojmi áno, organizáciou nie – dvadsaťsedem armád bez spoločného velenia je slabších, než koľko sa za ne platí. Obrana je pritom presne tá oblasť, kde polovičaté riešenia nefungujú.

Druhý je rozširovanie. V júni 2026 sa otvoril prvý rokovací klaster s Ukrajinou. Únia, kde jedno veto z tridsiatich zablokuje čokoľvek, by sa rozšírením zadrela úplne – čo vedia aj tí, ktorí rozšírenie podporujú. Buď sa zmení rozhodovanie, alebo sa nerozšíri.

Tretí je ekonomika. Draghiho správa pomenovala, čo vidno z každej štatistiky: rozdrobený kapitál a trh nechávajú Európu zaostávať za Amerikou. Odpovede – spoločný kapitálový trh, spoločné investície – vedú všetky rovnakým smerom: k hlbšej integrácii.

Čo stojí v ceste

Skoro všetko ostatné. Zmena zmlúv vyžaduje jednomyseľnosť a ratifikáciu vo všetkých štátoch; jediné neúspešné referendum môže celý proces zastaviť, ako sa to stalo európskej ústave v roku 2005. Vlády viacerých krajín – vrátane slovenskej – stavajú suverenitu štátov výslovne nad prehlbovanie. A európska verejnosť má Úniu radšej než kedykoľvek predtým (na Slovensku považuje

členstvo za prínos rekordných 81 %), no medzi „som rád, že sme v Únii“ a „chcem federáciu“ je dlhá cesta.

Pravdepodobný scenár: vrstvy

Preto takmer nikto z realistov nečaká veľký tresk. Európa sa historicky prehľbuje po vrstvách: euro má dvadsať štátov, Schengen väčšinu, obranné iniciatívy vznikajú v koalíciách ochotných. Ďalšia vrstva sa zrejme urodí okolo obrany a kapitálu – a federácia, ak raz vznikne, bude najskôr menom pre stav, do ktorého vnútorný kruh dorastie, nie pre dokument s dátumom podpisu.

Pre Slovensko má tento scenár jednu zvláštnosť, ktorá sa v domácej debate takmer nevyslovuje: sme s eurom a Schengenom vo vnútornom kruhu už dnes. Ak sa bude stavať ďalšie poschodie, nebudeme sa rozhodovať, či do domu vstúpiť – ale či sa z neho odsťahovať.

Takže: vznikne?

Poctivá odpoveď: pravdepodobne nie zajtra, možno po častiach, celkom isto nie bez kríz, ktoré rozhodovanie urýchlia. Dejiny európskej integrácie sú dejinami kríz – uhlie a oceľ po vojne, euro po páde Berlínskeho múru. Otázka teda neznie, či je federácia na programe dňa. Znie, čo urobí ďalšia kríza – a či pri nej bude Slovensko sedieť pri stole, alebo v predsieni.

Všetky otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Navrhuje dnes niekto oficiálne európsku federáciu?

Európsky parlament schválil v novembri 2023 návrhy na zmenu zmlúv smerom k väčšinovému rozhodovaniu; vlády ich nechali ležať. Otvorene federalistické sú menšie prúdy ako Spinelliho skupina či Volt.

Čo by muselo nastať, aby federácia vznikla?

Zmena európskych zmlúv: konvent, medzivládna konferencia a ratifikácia vo všetkých členských štátoch, vo viacerých referendách. Preto je pravdepodobnejšie postupné prehlbovanie po vrstvách než jeden veľký skok.

Čo je integrácia „po vrstvách“?

Skupiny štátov sa spájajú hlbšie tam, kde chcú: euro má dvadsať krajín, Schengen väčšinu, obranné projekty sa rodia v koalíciách ochotných. Federácia by mohla vyrásť z vnútorného kruhu, nie z celej dvadsaťsedmičky naraz.

Tlačí na hlbšiu integráciu niečo konkrétne?

Tri veci: vojna a otázka, či Európa ubráni sama seba; rozširovanie o Ukrajinu, ktoré s právom veta pre tridsiatku štátov nebude fungovať; a hospodárske zaostávanie za USA, ktoré Draghiho správa spája s rozdrobenosťou.

Kde v tom stojí Slovensko?

Paradoxne hlboko vnútri: má euro aj Schengen, teda sedí vo všetkých existujúcich vrstvách integrácie. Vláda pritom hlbšie prehlbovanie odmieta a suverenitu štátov stavia na prvé miesto – o tom napätí sa ešte bude rozhodovať.

ZDROJE

- Európsky parlament (22. 11. 2023): uznesenie o návrhoch na zmenu zmlúv
- Draghiho správa o konkurencieschopnosti (2024)
- Otvorenie prístupových rokovaní s Ukrajinou – prvý klaster (jún 2026)
- Eurobarometer (jar 2026): postoje k EÚ; vyjadrenia slovenskej vlády 2025–2026